

36124

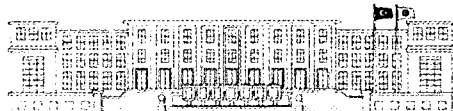
Doğan BEKİN
İstanbul Milletvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Alparslan BAYRAKTAR tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını, Anayasa'nın 98. ve Türkiye Büyük Millet Meclisi içtüzüğünün 96'ncı maddeleri gereğince saygılarımla talep ederim.
04.11.2025

Doğan BEKİN
İstanbul Milletvekili

Yeraltı ve yerüstü maden kaynaklarının çeşitliliği ve rezerv miktarı bakımından ülkemiz dünya üzerinde önemli bir yere sahiptir. Dünyada üretilen madenlerin, %75'ini enerji ham maddeleri oluştururken %10'unu metalik madenler ve %15'ini ise endüstriyel hammaddeler oluşturmaktadır. Bu değerler dünya ekonomisi için madencilik endüstrisinin ne kadar değerli olduğunun çok açık göstergesidir. Bu madenler içerisinde yer alan fosfat madeni de günümüz dünya şartlarında su ve petrol gibi çok stratejik öneme sahip maden kaynakları arasında yer almaktadır. Fosfat, Türkiye içinde kritik hammaddeler içerisinde yer alan önemli bir maden olarak karşımıza çıkmaktadır. Fosfat, %85 ile %90 oranında gübre, %10 ile %15 oranında ise yem, gıda, kimya ve deterjan sanayisinde kullanılmaktadır. Türkiye'de üretilen ve ithal edilen fosfatın tamamına yakın bölümü gübre sanayisinde kullanılmaktadır. Diğer bir değişle ülkemizdeki fosfat kaynakları tarım sektörünü, gübre sektörünü, genel ekonomiyi ve sağlayacağı katma değer ile bölgesel gelişmişlik farklılıklarının giderilmesini doğrudan ilgilendiren bir içeriğe sahiptir.

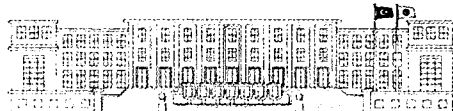

1960'lı yıllarda Türkiye'de artan fosfat ihtiyacının, yurt içinden sağlanması için fosfat madeni arama çalışmaları başlamış olup Maden Teknik ve Arama Enstitüsü (MTA) ile Eti Maden İşletmeleri tarafından ilk fosfat yatağı, 1962 yılında Mardin İli Mazıdağı ilçesinde 200 km²'lik bir alanda bulunmuştur. 1962-1974 yılları arasında Mardin Mazıdağı Bölgesinde, Akraz yatağı, Taşıt yatağı, Şemikan yatağı ve Batı Kasrık yatakları açılmıştır. Mardin ili Mazıdağı ilçesinde saptanan fosfat, 75 milyon ton işletilebilir, 260 milyon ton potansiyel fosfat rezervleri ile Türkiye'nin en önemli fosfat sahasını oluşturmuştur. Bu yataklar, 1974'de Eti Maden İşletmelerine (Etibank'a) devredilmiştir. 1978 ile 1993 yılları arasında 2.296 ton cevher üretimi yapılmış olup 1994 yılının nisan ayının başında oluşan ekonomik sıkıntılar nedeni ile üretimi durdurma kararı alınmıştır. Ancak 2011 yılına gelindiğinde Mazıdağı Fosfat Tesisi Cengiz Holding tarafından devralınmıştır. Mazıdağı fosfat yatağı gerekli teknoloji sağlanamadığı için çok uzun süre atıl kalmış ve yeterince değerlendirilememiştir. Bu durum ülkemizi gübre sektörü gibi başlangıç hammaddelerinde tamamen dışa bağımlı duruma getirmiştir. Ayrıca, özel destek ve kararnamelerle söz konusu şirkete çok fazla imtiyaz verildiği iddiası gündeme gelmiştir. Bu kapsamda 20.03.2017 tarih ve 2017/10082 sayılı kararname ile Gümrük Vergisi ve KDV muafiyeti ile KDV iadesi gibi destekler sağlanmış 09.05.2019 tarih ve 1041 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış Cumhurbaşkanlığı kararı ile bölge Özel Endüstri Bölgesi ilan edilmiştir.

Bu Bağlamda;

- 1- Ülkemiz yıllık gübre üretim miktarının üretimi için gereken fosfat konsantresinin dörtte birini karşılayabilecek miktarda fosfata sahip iken Etibank Mazıdağı Fosfat İşletmeleri niçin atıl duruma getirilmiştir?
- 2- Maden Tetkik Arama (MTA) tarafından yapılan çalışmalarda fosfatın çıkarılmasının ekonomik olmadığı belirtilmesine rağmen bu tesisin özelleştirilerek Cengiz Holding'e verilmesinin nedeni nedir? Bu özelleştirme yapılırken kamuoyu şeffaf şekilde aydınlatılmış mıdır?

3- İşletmenin aktif bir şekilde çalışmasıyla 2000 kişiye yeni iş alanının açılması ile bölge halkına maddi imkân sağlaması bakımında tesisin tekrardan faaliyete geçirilmesi için Bakanlığınızca ilgili kişilerle ortak bir çalışma yapılmakta mıdır?

4- Mazıdağı başta olmak üzere ülkemizde ne kadar fosfat rezervi bulunmaktadır? Bunların ne kadarı çıkarılmaktadır?

5- Gübre üretimi için çok önemli bir yere sahip olan fosfat rezervlerinin tespiti ve işlenmesi ile dışa bağımlılığı azaltmak adına hangi çalışmalar yapılmaktadır?

6- Eti Bakır A.Ş. Mazıdağı Fosfat İşletmeleri için ÇED raporu alınmış mıdır?

7- Eti Bakır A.Ş. Mazıdağı Fosfat İşletmelerinde çıkan zehirli gazların bölge insanına, bitkilere ve toprağa zarar vererek bir çevre felaketine neden olduğuna yönelik iddialar söz konusu bu konu ile ilgili Bakanlığınıza ulaşan şikâyet var mıdır? Bu şikâyetlerin kaçına cevap verilmiş ve inceleme başlatılmıştır? İddialar doğru ise şirkete yönelik hangi yaptırımlar uygulanmış mıdır?

8- Mazıdağı ve bölgede fosfat dışında hangi maden kaynaklarının yer aldığına dair bir tespit çalışması yapılmış mıdır? Farklı maden rezervleri var ise bunların işlenmesi ile ilgili bir çalışmanız var mıdır?

9- Bölgedeki fosfat cevherlerinde mevcut tali miktarlardaki uranyumun kazanılabilmesi için çalışma yapılmakta mıdır? Yüksek uranyum maden yataklarına yatırım yapılmakta mıdır? Yapılmakta ise bu yatırımlar kim tarafından ve hangi amaçla yapılmaktadır?

